Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Santeri Suominen

Eduskunnan lakivaliokunta | Lausunto | 1 (10)

14.6.2018

U 31/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (edustajakanne kuluttajan etujen suojaamiseksi) ja U 26/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (EU:n kuluttajansuojasäännösten tehokkaampi täytäntöönpano ja nykyaikaistaminen)

New Deal for Consumers – edustajakannedirektiiviehdotus ja kuluttajansuojan vahvistaminen

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta lausuntoa otsikkoasiassa. EK esittää lausuntonaan seuraavan.

1 Edustajakannetta koskeva ehdotus

1.1 Esityksen tavoitteiden arviointia ja yleisiä lähtökohtia

Komission esityksellä pyritään komission näkemyksen mukaan varmistamaan, että eurooppalaiset kuluttajat voivat hyötyä täysimääräisesti EU:n lainsäädännön heille turvaamista oikeuksista. Komissio pitää ehdotettua edustajakannetta helppona ja tehokkaana oikeussuojakeinona, joka vähentäisi kuluttajille aiheutuvaa vahinkoa ja hyödyttäisi haavoittuvia kuluttajia, minkä lisäksi menettely parantaisi pelotevaikutuksellaan sääntöjen noudattamista elinkeinonharjoittajien keskuudessa ja lisäisi siten kuluttajien tuntemaa luottamusta. Komission mukaan sääntöjä noudattavat elinkeinonharjoittajat hyötyisivät oikeudenmukaisemmasta kilpailuympäristöstä eikä edustajakannejärjestelmästä aiheutuisi niille uusia kustannuksia tai kuluja.

EK kannattaa komission ilmoittamia em. tavoitteita, joilla esitystä perustellaan.

Katsomme kuitenkin, että tavoitteisiin olisi mahdollista päästä vähemmän haitallisia ulkoisvaikutuksia *kaikkiin* yrityksiin ja markkinoiden toimintaan aiheuttavalla lainsäädännöllä, kuin edustaja- tai ryhmäkannetta koskevilla instrumenteilla. Näin ollen pidämme esitystä **suhteettomana**.

Katsomme, että esitys on **perusteeton**, koska EU:n kuluttajansuoja lukeutuu jo ennestään maailman vahvimpien joukkoon. Esim. Suomessa

on *lakiin perustuvien* kuluttajansuojamekanismien[1] *lisäksi* varsin kattava joukko vapaaehtoisia ja vaihtoehtoisia riidanratkaisufoorumeja, joista yhtenä mainittakoon esim. Fine, joka lautakuntineen on tuomioistuimen kaltaisesti toimiva vaihtoehtoinen riidanratkaisija, jolta kuluttaja voi pyytää ratkaisua vakuutus-, pankki- tai sijoitusasioiden riitatilanteissa. Alan toimijat noudattavatkin Finen ratkaisusuosituksia lähes poikkeuksetta.

Tästä huolimatta esitys on määritelty soveltamisalaltaan niin laajaksi, että se tulee finanssialan vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyjen ja lakisääteisten kuluttajansuojamekanismien *päälle ja lisäksi,* kattaen 59 muuta unionin direktiivin tai asetuksen mukaista toimialaa. Esitetty edustajakanne edustaisi vähimmäissääntelyä eli direktiivi ei estäisi jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai säätämästä uusia muita järjestelmiä, kunhan ne eivät olisi suorassa ristiriidassa ehdotuksen kanssa.

EK pitää komission arviota, jonka mukaan edustajakanne olisi ”helppo ja tehokas” oikeussuojakeino, perusteettomana ja harhaanjohtavana. Ryhmäkannemenettely on aina huomattavan raskas ja kuluriskinen instrumentti.

Komission näkemyksen mukaan esitys ei veisi EU:n ryhmäkannejärjestelmiä angloamerikkalaiseen suuntaan. EK ei voi yhtyä näkemykseen. Katsomme, että on useita perusteita, joiden nojalla esitys valitettavasti angloamerikkalaistaa EU:n ryhmäkannejärjestelmää haitallisella tavalla. Erittelemme seuraavassa näistä perusteista keskeisimmät.

1.2 Keskeiset ongelmakohdat

EK katsoo, että esitykseen liittyvät keskeisimmät oikeusturva- ja muut ongelmat ovat pääasiallisesti asianmukaisesti ja perustellusti huomioitu Suomen kannassa.

EK yhtyy Suomen kantaan etenkin siltä osin, että on arvioitavissa, että esityksen suhde Suomen voimassa olevaan vahingonkorvaus- ja prosessioikeuteen on epäselvä ja varsin vaikeasti hahmotettavissa.

1.2.1 Ylimitoitettu soveltamisala

EK:n näkemyksen mukaan ehdotuksen aineellinen soveltamisala on huomattavan laaja kattaessaan 59 unionin oikeuden direktiiviä ja asetusta, joihin lukeutuvat mm. tietosuoja, matkailu, rahoitus, energia, tele-

[1] Kuluttaja-asiamies voi nykyisellään harkintansa mukaan avustaa kuluttajaa yksittäisen asian hoitamisessa yleisessä tuomioistuimessa, jos se on lain soveltamisen ja kuluttajien yleisen edun kannalta tärkeää tai jos elinkeinonharjoittaja ei noudata kuluttajariitalautakunnan päätöstä. Kuluttaja-asiamies voi myös saattaa asioita ryhmävalituksena kuluttajariitalautakunnan käsiteltäväksi ja panna vireille ryhmäkanteita yleisissä tuomioisuimissa.

viestintä, ympäristö jne. Nähdäksemme soveltamisala on laajuudessaan ja päällekkäisyydessään heikosti perusteltu. Jatkoneuvotteluissa soveltamisalan tarkoituksenmukaisuutta olisi tarkasteltava kriittisesti toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaate huomioiden.

Lisäksi soveltamisalan laajuuteen liittyvää problematiikkaa on omiaan vahvistamaan ehdotuksessa omaksuttu ns. opt-out -lähtökohta, joka siis poikkeaa olennaisesti Suomen voimassa olevan ryhmäkannelain mukaisesta oletuslähtökohdasta (opt-in). Ehdotus siis lähtee siitä, että jäsenvaltiot eivät saisi edellyttää valtuutusta kuluttajaryhmän jäseniltä edustajakannemenettelyn käynnistämiselle.

1.2.2 Kantajaa koskevat oikeussuojatakeet ja kolmannen osapuolen tarjoama rahoitus

Ehdotuksen keskeiset oikeusturvatakeet mahdollisia vahingoittamistarkoituksessa nostettuja edustajakanteita tai muissa väärinkäytöstilanteita vastaan lepäävät nähdäksemme pitkälti niiden edellytysten varassa, jotka oikeutetun yksikön (”*qualified entity*”) tulee täyttää ollakseen edustajakanteen nostamiseen ja ajamiseen oikeutettu taho. Lisäksi kolmannen osapuolen tarjoamaa rahoitusta koskevat säännökset muodostavat olennaisen tärkeän perustan oikeussuojalle.

Ehdotuksessa näytetään lähtevän oletuksesta, jonka mukaan esityksen säännökset oikeutetusta yksiköstä estäisivät tehokkaasti vahingoittamistarkoituksessa nostettavat kanteet. Valitettavasti näin ei kuitenkaan ole. Ehdotuksen edellytykset oikeutetulle yksikölle ovat suhteellisen helposti täytettävissä, eivätkä estäne mitenkään esim. sitä, että vaaditun voittoa tavoittelemattoman organisaation perustaa ja sitä rahoittaa jokin massalitigoinnista hyötyvä taho, ja organisaation muu tarkoitus on lähinnä muodollinen.

Ehdotuksesta puuttuu ylipäätään iso joukko komission 2013 suosituksessa esitettyjä väärinkäytön estämiseksi tarkoitettuja suojatoimia (esim. kielto periä kohtuutonta korkoa myöntämästään rahoituksesta tai asianajajien palkkioiden ja laskutuksen rajoitukset). Ilmeisesti esim. Hollannissa näkyy jo nyt tällaista toimintaa, jossa kanteita ajavat non-profit-toimijoiden taustalla litigaatioiden rahoittamiseen erikoistuneet tahot, ml. tietyt asianajotoimistot, jotka sitten erilaisten korkojen, palkkioiden, vuokrien jne. muodossa hankkivat tuloja kanteita nostamalla.

Tässä yhteydessä pitää huomioida myös se, että em. huomioiden oikeutettuja yksikköjä tultaisiin todennäköisesti perustamaan sellaisiin maihin, joissa kynnys tähän on mahdollisimman alhaalla, mikä toisi oikeutetulle yksikölle kuitenkin mahdollisuuden nostaa kanne missä tahansa jäsenvaltiossa. Näin ollen se, että *Suomessa* implementoinnissa

onnistuttaisiin optimaalisesti, ei tosiasiassa estäisi sitä, että jonkun *toisen jäsenvaltion* listauksen kautta muunlaisetkin toimijat pääsisivät nostamaan kanteita Suomessa suomalaisia yrityksiä vastaan.

Tämä yhdistettynä siihen, että vahingonkorvauksia voitaisiin myöntää ”kuluttajien yhteisiä etuja palvelevaan tarkoitukseen” – siis esim. kanteiden ajamista varten perustetun voittoa tavoittelemattoman organisaation toimintaan – tekee ehdotuksesta kokonaisuudessaan huomattavan ongelmallisen käytännön tilanteiden kannalta.

Suomessa tällä hetkellä käytössä olevalla kokonaisuudella, jossa ryhmäkannemahdollisuus on olemassa, mutta kanteen voi nostaa *vain viranomainen*, voidaan ehdotettua menettelyä paremmin saavuttaa ennaltaehkäisevä vaikutus. Lisäksi samalla vältettäisiin tilanne, jossa laillisesti toimiva yritys joutuu varautumaan ja mahdollisesti käyttämään resurssejaan sellaisiin *oikeutetun yksikön* (*qualified entity*) nostamiin kanteisiin vastaamiseen, joissa peruste voi olla hyvinkin ohut tai olematon.

1.2.3 Edustajakanteen vaatimusten epämääräisyys: todisteet ja näytön esittäminen

Elinkeinonharjoittajalta ei edellytetä minkäänlaista tahallisuutta tai tuottamuksellisuutta, jotta tuomioistuin tai toimivaltainen viranomainen (*qualified entity*) voisi ottaa kanteen käsittelyyn. Jäsenvaltiot eivät saa vaatia näytön esittämistä siitä, että kysymyksessä olevat kuluttajat olisivat kärsineet tosiasiallista vahinkoa kiellettäväksi vaaditusta menettelytavasta (kieltokanne).

On aloja, esim. terveysala, joissa aiheutuva vahinko on tyypillisesti henkilövahinko, jolloin Suomen vahingonkorvausoikeuden periaatteiden mukaan tarvitaan kuluttaja- tai potilaskohtainen arviointi syntyneestä vahingosta. Ryhmäkannemenettely soveltuu tällaiseen erittäin heikosti.

Toisen esimerkin tarjoaa finanssiala, jossa esim. sijoitusneuvonnassa ja omaisuudenhoidossa sääntely edellyttää, että sijoituspalveluyritysten on määriteltävä, *kenelle kuluttajalla sijoitustuote sopii ja kenelle ei* (esim. yksityishenkilöt, ammattimaiset sijoittajat, taloudellinen tilanne). Soveltuvuus- ja asianmukaisuusarviointi tarkoittaa käytännössä, että sijoitusneuvojan on hankittava tiedot *kunkin asiakkaan* tietämyksestä ja kokemuksesta, taloudellisesta tilanteesta, mm. tappion- ja riskinsietokyvystä, ja sijoitustavoitteista, jotta sijoitusneuvoja voi suositella asiakkaalle soveltuvia sijoitusratkaisuja. Sijoitusneuvojan on kirjallisesti osoitettava, millä tavoin suositeltu ratkaisu on asiakkaalle sopiva. On ilmeistä, että ryhmäkannemenettely soveltuu huonosti tilanteissa, joissa asiakkaan tuote on räätälöity yksilöllisesti.

1.2.4 Sovintojen kannustimiin liittyvät puutteet

Nähdäksemme esitys ei kannusta sovintoihin osapuolten välillä, sillä sovintosopimusten osalta ehdotuksessa ei edellytetä, että sopimus on ko. riidan osalta lopullinen, joten onko kenelläkään intressiä sopia, jos uusi kanne voi odottaa seuraavana päivänä? Ottaen huomioon ryhmäkannemenettelyjen tyypillisen raskaan hallinnoitavuuden lisäksi kuluriskin, ehdotuksen tulisi kannustaa kaikin tavoin tuomioistuinmenettelyn ulkopuoliseen sovintoon.

1.2.5 Lainvoimaisen ratkaisun sitovuus myöhemmässä oikeudenkäynnissä

Erityisen ongelmallista ja kohtuutonta esityksessä on lainvoimaisen hallinto- tai muun päätöksen sitovuus myöhemmässä vahingonkorvausta koskevassa oikeudenkäynnissä. Tämä näkökohta on huomioitu asianmukaisesti myös Suomen kannassa. EK on erittäin huolissaan ehdotuksesta tältä osin. Oikeusvaltiossa myös yrityksillä on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.

Direktiivissä siis säädettäisiin viranomaisten ja tuomioistuinten lainvoimaisten ratkaisujen vaikutuksista myöhemmissä hyvitysvelvollisuutta koskevissa oikeudenkäynneissä. Ehdotus ei ole ongelmaton. Säännös saattaa rajoittaa asianosaisten oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin niiden tullessa sellaisen ratkaisun sitomaksi, jonka tekemiseen ja sisältöön heillä ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa osallistumalla menettelyyn tai oikeudenkäyntiin, jossa ratkaisu on annettu. Säännös voi olla ongelmallinen myös tuomioistuinten riippumattomuuden kannalta. Tuomioistuimen tulisi voida vapaasti ottaa vastaan ja arvioida kaikkea selvitystä, jolla on vaikutusta hyvitystä koskevan riita-asian ratkaisemiseen.

1.2.6 Oikeusperustaongelmat

Ehdotuksen oikeusperustaongelmia on pidettävä merkittävinä ja ne on pyrittävä ratkaisemaan ensisijaisesti ennen kuin jatkoneuvottuja voidaan käydä muilta osin. Suomen U-kirjelmän kannassa on asianmukaisesti tunnistettu oikeusperustaongelmat, mutta niiden asemaa ennakkoprioriteettina olisi terävöitettävä.

Erityisen ongelmallisena EK näkee mahdollisuuden *vahingonkorvausten määräämiseen maksettaviksi tahoille, jotka eivät ole kärsineet vahinkoa* ja *sakkotulojen kohdentamisen tiettyyn tarkoitukseen*. Nämä esityksen konseptit ovat Suomen oikeusjärjestelmälle vieraita. Lisäksi niillä voi olla epäsuotavia seurausvaikutuksia (kannustavat kanteiden nostamiseen), jolloin emme niitä voi hyväksyä.

1.3 Eräitä kokoavia näkökohtia edustajakanne-ehdotuksesta

On valitettavaa, että komissio on muuttaen aiempaa kantaansa päätynyt esittämään suhteetonta ryhmäkannemenettelyä Eurooppaan tilanteessa, jossa keskeisillä kilpailevilla markkinoilla, kuten Yhdysvalloissa on havahduttu harkitsemaan ryhmäkannemenettelyjen käyttöalan supistamista siitä useiden vuosien mittaan kertyneiden huonojen kokemusten perusteella.[2]

Eurooppalaisia yrityksiä ei tulisi kuormittaa huomattavaa oikeudellista epävarmuutta ja varautumiskustannuksia aiheuttavalla kanneinstrumentilla – etenkin kun Suomen vuodesta 2007 lähtien voimassa olleen ryhmäkannelain nojalla ei ole nostettu yhtään ryhmäkannetta, mitä voidaan pitää osoituksena Suomen järjestelmäntoimivuudesta.

Olemassa olevan, maailman tehokkaimpiin lukeutuvan EU:n kuluttajansuojalainsäädännön harkitun ja täsmällisesti kohdennetun korjaamisen sijaan komissio esittää raskasta ja huomattavan monimutkaista, pääasiassa *yksityiseen siviilioikeudelliseen täytäntöönpanoon* perustuvaa instrumenttia, jota on tunnetusti raskasta ja kallista hallinnoida. Esitys ei ainoastaan vaaranna mahdollisesti Suomen *julkiseen täytäntöönpanoon* perustuvaa ryhmäkanne- ja kuluttajansuojajärjestelmän toimivuutta, vaan todennäköisesti siitä aiheutuu **haitallisia ulkoisvaikutuksia myös markkinoiden toimintaan**. Sääntöjäkin noudattaville yrityksille näet koituu esityksestä merkittäviä oikeudellisia riskejä, joihin varautuminen ei ole resurssien käytön kannalta yhdentekevää.

Sääntelyn tulee olla viimesijainen keino puuttua kilpailuun ja markkinoiden toimintaan. EK ei pidä selvitettynä sitä, että komission esitys edustaja- tai ryhmäkannetta koskevaksi lainsäädännöksi olisi perusteltu tai tarpeellinen ottaen huomioon vaatimus sääntelytoimien viimesijaisuudesta. Huomattavasti vähemmän interventionistisilla toimillakin olisi voitu saavuttaa tavoitteet kuluttajansuojan vahvistamisesta.

EK katsoo, että esitykseen sisältyy niin merkittäviä oikeussuojapuutteita ja muita riskejä markkinoiden toiminnalle – etenkin vahingoittamistarkoituksessa nostettujen kanteiden osalta – että esitystä ei tulisi viedä jatkovalmisteluun.

Jos direktiiviehdotus viedään jatkovalmisteluun, tulisi ehdottomasti ensisijaisesti keskittyä ratkaisemaan Suomen kannassa eritellyt merkittävät **oikeusperustaongelmat**, joita esityksen antamiseen liittyy. EK:n

[2] U.S. DEPARTMENT OF THE TREASURY, October 2017: *"A Financial System That Creates Economic Opportunities: Capital Markets"*, linkki: https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Documents/A-Financial-System-Capital-Markets-FINAL-FINAL.pdf
Raportissa todetaan, että ryhmäkannemenettelyt arvopaperimarkkinoilla voivat merkittävästi hyödyttää asianajajia yhtiöiden osakkeenomistajien kustannuksella. Yhdysvalloissa on laaja ryhmäkannemenettelyn mahdollisuus, jonka uhkaa myös sovelletaan usein, mutta kuluttajat eivät useinkaan saa merkittävää kompensaatiota.

näkemyksen mukaan esitystä ei missään tapauksessa tule edistää ilman asianmukaista ja unioninoikeuden vaatimukset täysin täyttävää oikeusperustaa.

Direktiiviehdotus sisältää useampia **jäsenvaltio-optioita**. Jos esitystä ei vedetä jatkovalmistelusta, tulisi pyrkiä mahdollisimman laajaan kansalliseen liikkumavaraan hyvin toimivan nykyjärjestelmän säilyttämiseksi.

2 Kuluttajansuojasäännösten muuttaminen ja sanktioiden ankaroittaminen

2.1 Seuraamussäännökset

Komissio esitti, että kuluttajansuojaviranomaisilla tai tuomioistuimella tulisi olla oikeus määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu tilanteissa, joissa elinkeinonharjoittaja on rikkonut ehdotuksessa eritellyn neljän direktiivin säännöksiä, ja tämä on vahingoittanut tai on omiaan vahingoittamaan sellaisten kuluttajien yhteisiä etuja, joiden asuinpaikka on vähintään kahdessa muussa jäsenmaassa kuin siinä, jossa rikkominen tapahtui, johon elinkeinonharjoittaja on sijoittautunut tai jossa rikkomukseen liittyvä näyttö tai elinkeinonharjoittajan varat sijaitsevat. **Seuraamusmaksun enimmäismääräksi komissio esitti neljää prosenttia elinkeinonharjoittajan vuotuisesta liikevaihdosta.**

Lisäksi kaikenlaisten rikkomusten osalta komissio esitti säädettävän perusteista, jotka kuluttajansuojaviranomaisten tai tuomioistuinten olisi otettava huomioon määrätessään mahdollista seuraamusta ja sen tasoa.

EK pitää tärkeänä, että EU:n kuluttajansuojasääntelyn noudattamista valvotaan laadukkaasti ja EU-maiden kuluttajansuojaviranomaiset tekevät tiivistä yhteistyötä rajat ylittäviin kuluttajansuojasääntelyn rikkomuksiin puuttumiseksi.

EK suhtautuu kuitenkin varauksellisesti komission esittämään seuraamuksia koskevaan sääntelyyn. Valtioneuvoston kannassa on kuvattu asianmukaisesti ehdotuksen ongelmia etenkin **perustuslain näkökulmasta**. EK kiinnittää niiden lisäksi huomiota seuraaviin näkökulmiin.

EU:ssa on vastikään hyväksytty asetus EU-maiden kuluttajansuojaviranomaisten rajat ylittävästä yhteistyöstä ja toimivaltuuksista. Asetuksella pyritään vahvistamaan EU:n kuluttajansuojasääntelyn täytäntöönpanoa. Työ asetuksen edellyttämien kansallisten toimenpiteiden valmistelemiseksi on käynnistymässä Suomessa lähiaikoina. Paremman sääntelyn periaatteiden mukaisesti olisi tärkeätä saada kokemusta jo hyväksytyn asetuksen soveltamisesta ja vaikutuksista markkinoilla, ml.

vaikutuksista kuluttajansuojasääntelyn noudattamiseen, ennen sääntelyn täytäntöönpanon tehostamiseen tähtäävien uusien EU-säännösten valmistelua.

Kuluttajansuojasääntelyssä aineellinen sääntely on nykyään aiempaa harmonisoidumpaa, mikä on perusteltua muun muassa rajat ylittävän verkkokaupan lisääntyessä. Komission ehdotus merkitsisi myös seuraamuksia koskevan sääntelyn harmonisointia EU-tasolla. Nyt käsiteltävän ehdotuksen lisäksi EU:ssa neuvotellaan seuraamusten harmonisoinnista ainakin sähköisen viestinnän tietosuojaa koskevan asetusehdotuksen ja tuotteiden markkinavalvontaa koskevan asetusehdotuksen yhteydessä.

Kokemukset yleisestä tietosuoja-asetuksesta osoittavat, että seuraamuksia koskevan sääntelyn harmonisointi voi johtaa suomalaisen seuraamusjärjestelmän näkökulmasta hyvin ankaraan sääntelyyn, jonka sovittaminen suomalaiseen oikeusjärjestelmään on haasteellista (ks. mm. PeVL 14/2018 vp). **Seuraamuksia koskevan sääntelyn harmonisointi voi johtaa myös kansallisen seuraamusjärjestelmän eheyden ja siten sen nauttiman legitimiteetin heikkenemiseen.** Harmonisointiin tulisi siksi suhtautua hyvin varovaisesti.

Seuraamussäännösten tiukentamisella kuvataan usein olevan vaikutuksia niihin yrityksiin, jotka eivät huolellisesti noudata sääntelyä.

EK kuitenkin korostaa, että ankarammilla seuraamuksilla on *yleisemminkin* vaikutusta yrityksiin, ml. pk-yrityksiin, kasvavien compliance-kustannusten muodossa. Esimerkiksi valtioneuvoston yleisestä tietosuoja-asetuksesta tilaamassa yritysvaikutusten arvioinnissa todetaan, että asetuksesta johtuvien kasvavien compliance-kustannusten taustalla ovat ensisijaisesti asetuksen myötä muuttuva yritysten riskiprofiili ja mahdollisuus joutua merkittävien hallinnollisten seuraamusmaksujen kohteeksi.

Edellä mainittua vasten **on olennaista arvioida huolellisesti, onko seuraamuksia koskevan sääntelyn ankaroittamiselle perusteltua tarvetta**.

Suomessa kuluttajien luottamus siihen, että heidän oikeuksistaan pidetään huolta, on ollut vuodesta toiseen korkea ja paremmalla tasolla kuin EU:ssa keskimäärin. Suomalaiset kuluttajat ovat myös moniin toimialoihin tyytyväisempiä kuin useimpien muiden EU-maiden kuluttajat vastaaviin markkinoihin omissa maissaan.[3] **EK katsoo, että Suomessa ei siten vaikuta olevan sellaisia merkittäviä ongelmia kulut-**

[3] Tiedot selviävät komission heinäkuussa 2017 julkaisemasta kuluttajien olosuhteita kuvaavasta tulostaulusta ja syyskuussa 2016 julkaisemasta kuluttajamarkkinoiden tulostaulusta.

tajan asemassa, jotka perustelisivat kuluttajansuojasääntelyn seuraamusjärjestelmän selkeätä ankaroittamista komission ehdottamalla tavalla.

2.2 Muut muutokset sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaan direktiiviin

Tällä hetkellä pääosin sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaan direktiivin pohjautuva kuluttajansuojalain 2 luku ei sisällä säännöksiä kuluttajanoikeudesta korvaukseen siinä tapauksessa, että hänelle aiheutuu vahinkoa säännösten rikkomisesta. Jos markkinointi johtaa sopimukseen elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä, markkinoinnissa annettu tieto vaikuttaa kuitenkin siihen, minkä sisältöisenä sopimuksen katsotaan syntyneen elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan kesken ja pidetäänkö elinkeinonharjoittajan suoritusta esimerkiksi virheellisenä.

Edellä mainittua vasten EK ei näe merkittävää tarvetta komission esittämille uusille säännöksille kuluttajan oikeudesta yksilöllisiin oikeussuojakeinoihin elinkeinonharjoittajan rikkoessa direktiivin säännöksiä. Lisäksi **EK katsoo valtioneuvoston tavoin, että ehdotettu sääntely ei ole sopusoinnussa neuvoteltavien muiden sopimusoikeudellisten EU-säännösten kanssa**, joiden mukaan oikeus päättää sopimus on vasta viimesijaisesti kuluttajan käytössä oleva oikeussuojakeino.

Komissio esitti sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaan direktiiviin myös muutoksia, jotka koskevat laadultaan eroavien tuotteiden harhaanjohtavaa markkinointia. EK yhtyy valtioneuvoston kantaan, että neuvottelujen aikana on selvitettävä, onko ehdotetuille erityissäännöksille tarvetta ja olisivatko ne käytännössä toimivia.

2.3 Muut muutokset direktiiviin kuluttajan oikeuksista

Kuluttajan oikeuksia koskevaan direktiiviin komissio esitti säännöksiä, joilla pyritään lisäämään verkossa toimivien markkinapaikkojen läpinäkyvyyttä kuluttajien kannalta. Tällaisten markkinapaikkojen olisi esimerkiksi annettava tieto siitä, onko tuotetta tarjoava kolmas osapuoli elinkeinonharjoittaja ja sovelletaanko sopimukseen EU:n kuluttajansuojasääntelystä johtuvia kuluttajan oikeuksia.

EK pitää komission esittämiä läpinäkyvyyden lisäämisen tähtääviä säännöksiä tavoitteiltaan perusteltuina ja asianmukaisina.

Erityisen tärkeinä EK pitää ehdotuksia, joilla pyritään saavuttamaan nykyistä parempi tasapaino elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

Selkeyden vuoksi on erittäin perusteltua, että kuluttajalla ei ole oikeutta peruuttaa tehtyä sopimusta siinä tapauksessa, että kuluttaja on käyttänyt tavaraa. Samoin on perusteltua, että elinkeinonharjoittajalla on aina oikeus pidättyä maksamasta palautusta ennen kuin palautetut tavarat ovat saapuneet elinkeinonharjoittajalle ja elinkeinonharjoittajalla on ollut mahdollisuus tarkastaa ne ja todeta esimerkiksi, onko tavara käyttämätön.

Lisätietoja EK:ssa:

Asiantuntija Niina Harjunheimo, kuluttajansuoja
Lakimies Santeri Suominen, edustajakanne

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Lainsäädäntö ja hallinto

Hannu Rautiainen
Johtaja